

**การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2**
**ADMINISTRATION BASED ON THE FOUR BRAHMAVIHARA DHARMAS OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN PHET BUA NGAM GROUP, UNDER NAKHON PATHOM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

ธัญญ์สุดา ทับทิมดี¹ สมใจ เดชบำรุง²

Received : April 21, 2026

Revised : May 3, 2025

Accepted : June 22, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมุทิตา รองลงมา คือ ด้านอุเบกขา และต่ำสุด คือ ด้านกรุณา
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างของความเมตตาในทุกระดับ 2) ผู้บริหารมีการตกแต่งแบบส่วนตัว 3) ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร และ 4) ผู้บริหารมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมการตัดสินใจที่มีหลักฐาน ส่งเสริมการตัดสินใจโดยอิงจากข้อมูลที่มี และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง ปราศจากอคติ

คำสำคัญ : การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

²อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Abstract

This research studied the administration based on the Four Brahmavihara Dharmas of school administrators in Phet Bua Ngam Group, under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2. The objectives of this research were: 1) To study the administration based on the Four Brahmavihara Dharmas of school administrators in Phet Bua Ngam Group, under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2; 2) To study the development guidelines for the administration based on the Four Brahmavihara Dharmas of school administrators in Phet Bua Ngam Group, under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2. The population consisted of administrators and teachers in Phet Bua Ngam Group, under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consists of 76 people. The instrument used for questionnaires and structured interviews. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that:

1. The administration based on the Four Brahmavihara Dharmas of school administrators in Phet Bua Ngam Group, under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2 was at high level overall. When considering each aspect, the highest mean is for Mutita (sympathetic joy), followed by Upekkha (equanimity), and the lowest is for Karuna (compassion).

2. The development guidelines for the administration based on the Four Brahmavihara Dharmas of school administrators in Phet Bua Ngam Group, under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2, are as follows: 1) Administrators serve as role models of Metta (loving-kindness) at all levels; 2) Administrators provide personal reprimands; 3) Administrators provide opportunities for teachers to participate in administration; and 4) Administrators foster a culture of evidence based decision making, promote decision making based on available data, and are open minded and receptive to opinions impartially and without prejudice.

Keyword: Administration based on the Four Brahmavihara Dharmas of school administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2560 มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้อยู่ในวงการศึกษาของประเทศที่จะต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนี้ หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560 น.13) หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนในการจัดการศึกษาดังกล่าว มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560 น.14) หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้ จ. ด้านการศึกษา (1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560 น.79) ผู้วิจัยเห็นว่าสาระของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในส่วนของการศึกษา ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นเสาหลักสำคัญในการบริหารประเทศเนื่องจากการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ถือว่ามีความพร้อมมากที่สุดในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติโดยมีบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดเจตนารมณ์ด้านการศึกษาไว้อย่างชัดเจนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางหลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของชาติ และในแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560-2579 จำเป็นต้องมีแผนการศึกษาแห่งชาติระยะ 20 ปี เป็นหลักในการบริหารประเทศด้วย เพื่อสร้างความต่อเนื่องของนโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษาชาติในระยะยาว และไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางการเมือง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับที่ 1 หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 7 ได้กล่าวไว้ว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก 19 สิงหาคม 2542 น.3) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารงานต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ส่วนคุณสมบัติของผู้บริหารที่ได้นั้นจะต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ เพื่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของสถานศึกษาและการจัดการศึกษา สิ่งที่สำคัญคือ ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และมีภาวะผู้นำตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการบริหารงานที่ดีต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ มีการเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค มีการกระจายงานที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ไม่เอินเอียงในการตัดสินใจ ทั้งในการบริหารงานของตนเอง และในการบริหารจัดการสถานศึกษา

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568 - 2569 ดังนี้ นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568 - 2569 ข้อที่ 10)พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 10.1 พัฒนาผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรส่วนกลาง ให้เป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ นำนโยบายสู่การปฏิบัติ และมีทักษะการบริหารการณ 10.2 พัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศ ในการนิเทศ และการชี้แนะ (Coaching) 10.3 พัฒนาสมรรถนะครู ด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ 10.4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้และสมรรถนะด้านวิชาการ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในการเลือกหลักธรรมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นผู้บริหารที่เก่งและดีได้นั้นจะต้องทราบก่อนว่าผู้นำทำหน้าที่อะไร การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ต้องมีหลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ปัญหาได้ได้อย่างเหมาะสม ผู้นำที่ดีในทางธรรม คือ ต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ 1) เมตตา คือ การมีความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่น มีความสุข มีความรักและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งความรักจะเกิดได้ถ้าผู้นำรู้จักมองในแง่ดี หรือส่วนที่ดีของผู้อื่น ถ้าพบส่วนเสียในตัวเขาต้องรู้จักมองข้ามและให้อภัย เมื่อพบส่วนดีก็จดจำไว้เพื่อได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา 2) กรุณา คือ ความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อผู้ร่วมงานประสบเคราะห์กรรม ผู้นำต้องมีความสงสารและคิดหาทางช่วยให้เขาพ้นทุกข์นั้น ความสงสารจะเกิดได้เมื่อผู้นำต้องมีใจกว้างรับฟังปัญหาของผู้อื่น 3) มุทิตา คือ ความรู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีและ 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง เที่ยงตรงไม่เอนเอียง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2548, น. 142 - 143) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักธรรมในการครองคน เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงน่าจะนำเอาหลักธรรมทางศาสนาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่อสร้างคุณธรรมในการบริหารงาน ดังนั้น พรหมวิหาร 4 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องนำไปประพฤติปฏิบัติ เนื่องจากความเป็นจริงมีผู้บริหารจำนวนไม่น้อยที่ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรมย่อหย่อนไป และยังมีการกระทำผิดวินัยอย่างต่อเนื่อง ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมตามความคาดหวังของสังคม หลักธรรมในการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนอย่างมากและหลักพรหมวิหาร 4 จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษากการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

ปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของหลักพุทธศาสนา เรื่องพรหมวิหารธรรม 4 ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ซึ่งประกอบด้วย ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา มาใช้ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ หลักพรหมวิหาร 4 ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักธรรม ผู้วิจัยได้พิจารณาบริบทและการดำเนินการในองค์กร โดยนำมาวิเคราะห์ซึ่งเกิดปัญหา ดังนี้ ในการบริหารงานส่วนใหญ่ผู้บริหารจะเน้นผลลัพธ์ของงานมากกว่าการสนับสนุนครูและบุคลากร ผู้บริหารบางรายยังขาดการแสดงออกถึงความห่วงใย หรือความใส่ใจต่อครูและบุคลากรในด้านความเป็นอยู่หรือสภาพการทำงาน ทำให้ครูรู้สึกไม่เป็นที่ยอมรับ ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และไม่รู้สึกรักผูกพันกับองค์กร มีข้อสังเกตว่าผู้บริหารบางรายยังขาดความเข้าใจในปัญหาที่ครูและบุคลากรเผชิญ ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะแนวทางแก้ไขอย่างจริงจัง ส่งผลให้ขาดการสนับสนุนทางจิตใจและการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม ผู้บริหารบางรายยังไม่แสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูหรือบุคลากรอย่างเปิดเผย และขาดการส่งเสริม สนับสนุน หรือให้โอกาสแก่ผู้ที่มีศักยภาพ ทำให้บุคลากรบางส่วนรู้สึกว่าความพยายามของตนไม่ได้รับการยอมรับหรือเห็นคุณค่า การบริหารของผู้บริหารบางรายยังขาดความยุติธรรม มีการลำเอียงในการพิจารณางานหรือมอบหมายหน้าที่ เช่น การเลือกปฏิบัติ หรือให้ความสำคัญกับเฉพาะบุคคลที่ใกล้ชิดเท่านั้น ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการทำงาน และบั่นทอนความสัมพันธ์ในองค์กร จากปัญหาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารที่ผสมผสานหลักธรรมพรหมวิหาร 4 อย่างเหมาะสมในบริบทของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีทั้งประสิทธิภาพและความอบอุ่นทางจิตใจ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและองค์กร ดังนั้นในการ

บริหารงานที่ดีสิ่งที่ผู้บริหารขาดไม่ได้ในการปฏิบัติคือการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรที่ไม่ใช่แค่เพียงการวางแผนงานแต่เป็นการเข้ามาควบคุมดูแล เอาใจใส่ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีในการทำงานและเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องมีการเข้าใจ ให้เกียรติและยอมรับ ให้ความเป็นธรรมฟังอย่างเข้าใจให้ความจริงใจ การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเรื่องการบริหารจัดการที่มุ่งด้านจิตใจหรือการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม น่าจะเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคม เพื่อช่วยให้เกิดความสมดุลในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป อันจะมีส่วนช่วยให้สถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความเจริญก้าวหน้า และมีความสุขความมั่นคงพร้อมกันไปด้วย

สรุปด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ศึกษา เรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านเมตตา (2) ด้านกรุณา (3) ด้านมุทิตา (4) ด้านอุเบกขา เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อนำผลวิจัยมาใช้ในการตัดสินใจภายใต้ความถูกต้อง และเที่ยงธรรมตามหลักเกณฑ์หรือระเบียบขององค์การหรือสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 93 คน และเปิดตารางการประมาณขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Robert V. Krejcie, and Daryle W. Morgan.1970:608) ได้กลุ่มตัวอย่าง 76 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

- (1) ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน
- (2) ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารในกลุ่มเพชรบัวงาม ประกอบด้วย 1) ด้านเมตตา 2) ด้านกรุณา 3) ด้านมุทิตา 4) ด้านอุเบกขา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในเรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ครั้งนี้มี 2 ฉบับ ได้แก่

เครื่องมือฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) แบบ 5 ระดับ

เครื่องมือฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับ ชื่อ เพศ อายุ คุณวุฒิ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์ตามโครงสร้างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสาร ตำรา หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยจากตัวแปรที่ต้องการศึกษา เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้ของลิเคิร์ต (Likert) แบบ 5 ระดับ

1.00 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1

2.00 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับน้อย มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2

3.00 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3

4.00 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับมาก มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4

5.00 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อพิจารณาและตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าวัดตรง ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรงและให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจ นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาที่วิจัย (Index of Congruency =IOC) ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.975

เครื่องมือฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยนำผลจากข้อคำถามของเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาสร้างเป็นประเด็นสัมภาษณ์ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ สอบประเด็นสัมภาษณ์ก่อนไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครูในโรงเรียนกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ถึงผู้อำนวยการ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ตอบแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 76 ฉบับ

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลแบบสอบถามมีความสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลการตอบแบบสอบถามมาจัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอในรูปของตารางและความเรียง โดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและโดยภาพรวม และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผลตามแนวคิดของเบสท์ (Best W. John, 1997: 190) ดังนี้

แปลความหมายคะแนน

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายความว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด

3) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอในรูปของตาราง และความเรียง โดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยรวม

N = 76

ด้านที่	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1	ด้านเมตตา	4.24	0.71	มาก	3
2	ด้านกรุณา	4.21	0.79	มาก	4
3	ด้านมุทิตา	4.33	0.67	มาก	1
4	ด้านอุเบกขา	4.30	0.68	มาก	2
รวม		4.27	0.71	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่าการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยรวม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านที่ 3 ด้านมุทิตา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.67) ค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ด้านที่ 4 ด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.68) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านที่ 2 ด้านกรุณา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.79)

ตารางที่ 2 ตารางสรุปประเด็นสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

ข้อ	ประเด็นสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2	ค่าคะแนน
1	ผู้บริหารเป็นแบบอย่างของความเมตตาในทุกระดับ	3
2	ผู้บริหารมีการตกแต่งแบบส่วนตัว	3
3	ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร	3
4	ผู้บริหารมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมการตัดสินใจที่มีหลักฐาน ส่งเสริมการตัดสินใจโดยอิงจากข้อมูลที่มี และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง ปราศจากอคติ	3

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าคะแนนสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเหมือนกันทั้ง 3 ท่าน ดังนี้ 1) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างของความเมตตาในทุกระดับ 2) ผู้บริหารมีการตกแต่งแบบส่วนตัว 3) ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร และ 4) ผู้บริหารมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมการตัดสินใจที่มีหลักฐาน ส่งเสริมการตัดสินใจโดยอิงจากข้อมูลที่มี และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง ปราศจากอคติ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า

1. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมูทิตา รองลงมา คือ ด้านอุเบกขา และต่ำสุด คือ ด้านกรุณา

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างของความเมตตาในทุกระดับ 2) ผู้บริหารมีการตกแต่งแบบส่วนตัว 3) ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร และ 4) ผู้บริหารมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมการตัดสินใจที่มีหลักฐาน ส่งเสริมการตัดสินใจโดยอิงจากข้อมูลที่มี และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง ปราศจากอคติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่าผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจในหลักธรรมของพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงาน โดยมีการบริหารงานด้วยความปรารถนาดี มีการวางแผนงานที่คำนึงถึงสวัสดิภาพของทุกฝ่าย ไม่เน้นเพียงผลลัพธ์ของงาน แต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานร่วมกัน สนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ส่งผลให้การบริหารมีทิศทางที่ชัดเจน มีความร่วมมือสูง และเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ผู้บริหารมีการให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาทางงานหรือชีวิตส่วนตัว ทำให้เห็นว่าผู้บริหารไม่ได้บริหารเพียงด้วยเหตุผล แต่มีความเข้าใจอกเข้าใจ ส่งผลให้เกิดความผูกพันและความรักดีต่อสถานศึกษา ผู้บริหารมีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ส่งเสริมวัฒนธรรมการชื่นชม ยกย่อง และแบ่งปันความสำเร็จ เช่น การจัดเวทีแสดงผลงาน การประกาศเกียรติคุณแก่ครูที่มีผลงานดี ส่งผลให้ครู และบุคลากรมีขวัญและกำลังใจ เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน และทำให้การบริหารงานมีผลที่ดี และผู้บริหารมีการแสดงออกถึงความยุติธรรม การตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลและเหตุผล ไม่เอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และสามารถแยกแยะอารมณ์ออกจากหน้าที่ได้ ส่งผลให้บุคลากรมีความไว้วางใจในตัวผู้บริหาร ระบบงานเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสร้างความเชื่อมั่นต่อสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง) (2561, น.141 - 157) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ผลวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพร ทองเชื้อ และคณะ (2564, น. 97) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา และด้านมูทิตา และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภัทรพงษ์ จิตญาโณ (ปิดตาระโพธิ์) และคณะ (2562, น. 8 - 9) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพร สิทธิศิริ และคณะ (2565, น. 216) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

2. ทาง การ พัฒนา การ บริหาร ตาม หลัก พรหม วิหาร 4 ของ ผู้บริหาร สถาน ศึกษา ใน กลุ่ม เพชร บัวงาม สังกัด สำนักงาน เขต พื้นที่ การ ศึกษา ประถม ศึกษา นคร ปทุม เขต 2 มี แนวทาง ดัง ต่ ่อ ไป นี้ 1) ผู้บริหาร เป็น แบบ อย่าง ของ ความ เมตตา ใน ทุก ระดับ นั้น คือ ผู้บริหาร ควร พุด จาน ุมน วล ใจ เย็น และ มี ุฒิ ภาพ ะ ทา ง อา ร ม ณ์ และ มี การ แส ด ง ความ เมตตา แก่ กับ ผู้ ที่ ทำ ผิด พลาด ด้วย ความ ป ร าร ณา ดี และ พ ร ้อม ให้ โอกาส แก่ ไข 2) ผู้บริหาร มี การ ตัก เตือน แบบ ส่วน ตัว นั้น คือ การ เลือ ก กาล เทศ ใน การ ตัก เตือน ผู้บริหาร ควร เลือ ก สถาน ที่ ที่ เป็น ส่วน ตัว เช่น ห้อง ประชุม ย่อย หรือ พุด คุย เป็น การ ส่วน ตัว ไม่ ดำ นิ ใน ที่ ประชุม หรือ หน้า ห้อง เรียน ซึ่ง ช่วย รักษ าค ติ ศรี และ ความ รู้ สึก ของ ผู้ ได้ บัง คับ บัญชา 3) ผู้บริหาร มี การ เปิ ด โอกาส ให้ ครู มี ส่วน ร่วม ใน การ บริหาร นั้น คือ การ เปิ ด โอกาส ให้ ครู มี ส่วน ร่วม ใน การ บริหาร โดย เฉพาะ ใน การ ตัด สิ้น ใจ เรื่อง สำคัญ เช่น การ จัด สรร บ ประมา ณ การ วาง แผน งาน เพื่อ ให้ เกิด ประโยชน์ ร่วม กัน และ เกิด ความ เป็น เจ้า ของ ร่วม ใน องค์ กร และ 4) ผู้บริหาร มี การ เสริม สร้าง วัฒน ธรรม การ ตัด สิ้น ใจ ที่ มี หลัก ฐาน ส่ง เสริม การ ตัด สิ้น ใจ โดย อิง จาก ข้อมูล ที่ มี และ เปิ ด ใจ รับ ฟัง ความ คิด เห็น อย่าง เป็น กลาง ปราศ จาก อคติ ซึ่ง สอด คล้อง กับ สมมติ ฐาน แนว ทาง การ พัฒนา การ บริหาร ตาม หลัก พรหม วิหาร 4 ของ ผู้บริหาร สถาน ศึกษา ใน กลุ่ม เพชร บัวงาม สังกัด สำนักงาน เขต พื้นที่ การ ศึกษา ประถม ศึกษา นคร ปทุม เขต 2 มี พหุ แนวทาง และ สอด คล้อง กับ งาน วิจัย ของ พระ ภาณุ พงศ์ มห ชมา สโย (วรรณ อำไพ) พระครู สุธี วรสาร (2563, น. 2) ได้ ศึกษา เรื่อง การ บริหาร งาน ตาม หลัก พรหม วิหาร 4 ของ ผู้บริหาร โรงเรียน ศูนย์ เครือ ข่าย พัฒนา คุณ ภาพ การ ศึกษา หนอง กุง ศรี 2 สังกัด สำนักงาน เขต พื้นที่ การ ศึกษา ประถม ศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการ วิจัย พบ ว่า แนวทาง การ พัฒนา การ บริหาร สถาน ศึกษา ตาม หลัก พรหม วิหาร 4 ของ ผู้บริหาร โรงเรียน ศูนย์ เครือ ข่าย พัฒนา คุณ ภาพ การ ศึกษา หนอง กุง ศรี 2 สังกัด สำนักงาน เขต พื้นที่ การ ศึกษา ประถม ศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ดัง นี้ ด้าน เมตตา ผู้บริหาร กล้า แส ด ง ออก และ กล้า ตัด สิ้น ใจ ด้วย เหตุ ผล ที่ ประกอบ ด้วย เมตตา ธรรม เข้า ใจ ถึง ปัญห และ ความ ต้อง การ ของ บุค ลากร ผู้บริหาร มี วิสัยทัศน์ ที่ ดี ป ร าร ณา ดี ต่ ่อ เพื่ ่อ น ร่วม งาน เสมอ ด้าน กรุณา ผู้บริหาร มี เวลา ใน การ ให้ คำ ป ร ึก ษา กับ ผู้ ได้ บัง คับ บัญชา และ ควร มี การ สอ บ ถา ม ปัญห เรื่อง ต่าง ๆ ด้าน มุทิตา ผู้บริหาร แส ด ง ความ ยิน ดี ความ ชื่น ชม เพื่อ เป็น ขวัญ และ กาลัง ใจ ใน การ ปฏิบัติ งาน ของ ผู้ ได้ บัง คับ บัญชา ด้าน อุเบกขา ผู้บริหาร มีความ เป็น กลาง แก่ บุค ลากร ทุก คน ด้วย ความ เสมอ ภาค ตัด สิ้น ด้วย ความ เป็น ธรรม ไม่ เอน เอียง ฝ่าย ไฉ ฝ่าย หนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จาก แนวทาง การ บริหาร ตาม หลัก พรหม วิหาร 4 ของ ผู้บริหาร สถาน ศึกษา ใน กลุ่ม เพชร บัวงาม สังกัด สำนักงาน เขต พื้นที่ การ ศึกษา ประถม ศึกษา นคร ปทุม เขต 2 ผู้ วิจัย สามารถ นำ มา สั ง เคราะ ห์ และ สรุ ป ผล ได้ ดัง นี้

1) ผู้ วิจัย พิจารณา ด้าน เมตตา ซึ่ง เรื่อง ผู้บริหาร เป็น ผู้ มี จิต อัน เป็น ไ ม ตรี ต่ ่อ ผู้ ได้ บัง คับ บัญชา และ บุค ลก ทั่ว ไป ได้ ดี มี ค่า เฉลี่ย ต่ำ สุด โดย ผู้ ทรง คุณ ุฒิ ได้ เสนอแนะ ให้ พัฒนา การ บริหาร ตาม หลัก พรหม วิหาร 4 ของ ผู้บริหาร สถาน ศึกษา ดัง นี้ ผู้บริหาร ควร เป็น แบบ อย่าง ของ ความ เมตตา ใน ทุก ระดับ

2) ผู้ วิจัย พิจารณา ด้าน กรุณา ซึ่ง เรื่อง ผู้บริหาร ไม่ ดำ นิ ผู้ ได้ บัง คับ บัญชา และ บุค ลก ทั่ว ไป ต่ ่อ หน้า บุค ลก อื่น และ มี วิธ ี การ ใน การ ว่า ก ล่า ว ตัก เตือน ผู้ ได้ บัง คับ บัญชา และ บุค ลก ทั่ว ไป มี ค่า เฉลี่ย ต่ำ สุด โดย ผู้ ทรง คุณ ุฒิ ได้ เสนอแนะ ให้ พัฒนา การ บริหาร ตาม หลัก พรหม วิหาร 4 ของ ผู้บริหาร สถาน ศึกษา ดัง นี้ ผู้บริหาร ควร มี การ ตัก เตือน แบบ ส่วน ตัว

3) ผู้วิจัยพิจารณาด้านมูทิดา ซึ่งเรื่องผู้บริหารเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไปได้รับประโยชน์อันควร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้พัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร

4) ผู้วิจัยพิจารณาด้านอุเบกขา ซึ่งเรื่องผู้บริหารบริหารงานด้วยความโปร่งใส ไม่เอนเอียงด้วยความรักหรือความชังต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้พัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ ผู้บริหารมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมการตัดสินใจที่มีหลักฐาน ส่งเสริมการตัดสินใจโดยอิงจากข้อมูลที่มีและเปิดใจรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง ปราศจากอคติ

จากแนวทางการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเพชรบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยได้นำแนวทางทั้ง 4 แนวทาง มาสังเคราะห์เป็นโครงการที่ใช้ในแผนพัฒนาโรงเรียนในปีถัดไปได้ดังนี้

- 1) โครงการผู้นำ 4 ธรรม นำพาองค์กรก้าวไกล
- 2) โครงการบริหารด้วยใจ 4 ธรรม สร้างพลังการเปลี่ยนแปลง
- 3) โครงการธรรมาภิบาล 4 มิติ พิชิตใจคนพัฒนาองค์กร
- 4) โครงการ 4 ธรรมผู้นำ สร้างทีมงานยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

- 1) วิจัยประเมินโครงการผู้นำ 4 ธรรม นำพาองค์กรก้าวไกล
- 2) วิจัยประเมินโครงการบริหารด้วยใจ 4 ธรรม สร้างพลังการเปลี่ยนแปลง
- 3) วิจัยประเมินโครงการธรรมาภิบาล 4 มิติ พิชิตใจคนพัฒนาองค์กร
- 4) วิจัยประเมินโครงการ 4 ธรรมผู้นำ สร้างทีมงานยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในบริบทที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่

2) ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักพุทธธรรมหมวดอื่น ๆ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

นันทพร ทองเชื้อ และคณะ. (2564). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. เข้าถึงได้จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKS/article/view/251546>

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์จำกัด. หน้า 142 - 143

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสร (เทือกทอง). (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.

พระภัทรพงษ์ ฐิตญาโณ (ปิตตาระโพธิ์) และคณะ. (2562). การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. เข้าถึงได้จาก <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/149>

พระภาณุพงศ์ มหฆมาสโย (วรรณอำไพ) พระครูสุธีวรสาร. (2563). การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. เข้าถึงได้จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/download/242737/166265>

สิริพร สิทธิศิริ และคณะ. (2565). การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. เข้าถึงได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/view/258568>